

ความแตกต่างของเพศ และกลุ่มการเรียนรู้ ที่มีผลต่อการเปิดรับ ข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Differences in gender and field of study affecting media exposure to political news of students in the Northeastern region

วันที่ได้รับบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2565 วันที่แก้ไขเสร็จ 24 มีนาคม 2565
วันที่ตอบรับเผยแพร่ 29 มีนาคม 2565

ชนิษฐา จิตแสง
Khanittha Jitsaeng*

บทคัดย่อ

การเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านสื่อใหม่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมของบุคคล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนับเป็นหัวใจสำคัญในการเลือกตั้งของประเทศ เพราะมีจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมากที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งมีบทบาททางการเมืองเพิ่มสูงขึ้น คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ และกลุ่มการเรียนรู้จึงอาจส่งผลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของเพศ และกลุ่มการเรียนรู้ ที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีจำนวน 1,200 ราย ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) จากนักศึกษาระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
123 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002 ช่องทางการติดต่อ 043-202-383 ต่อ 45475 อีเมล: jkhanit@kku.ac.th
* Assistant Professor, Department of Information Sciences (iSchool KKU), Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand 123 Friendship Road, Nai Muang Subdistrict, Muang District, Khon Kaen, 40002 ; Telephone 043-202-383 Ext. 45475 ; E-mail: jkhanit@kku.ac.th

เสียงเหนือ สังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ประเภทละ 400 ราย โดยลำดับแรกเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามประเภทมหาวิทยาลัยและกลุ่มการเรียนรู้ ได้แก่ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลำดับต่อมาเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ โดยกำหนดลำดับที่ตามบัญชีรายชื่อนักศึกษาจากงานทะเบียนวิทยาลัย/สำนักทะเบียนและประมวลผลมหาวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองในภาพรวมแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองและมีช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองในภาพรวมแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการวิจัยนี้จะเป็นสารสนเทศและพื้นฐานสำคัญที่ช่วยผลักดันและพัฒนา นักศึกษาให้เท่าทันข่าวสารด้านการเมือง และมีความพร้อมที่จะทำหน้าที่พลเมืองในสังคมประชาธิปไตยต่อไป

คำสำคัญ : การเปิดรับข่าวสาร / การเมือง/ เพศ /กลุ่มการเรียนรู้/ นักศึกษา

Abstract

Exposure to political news through new media influences the thoughts, attitudes and behaviors of individuals. The Northeastern region is considered the heart of the country's elections because of its highest number of voters, especially youth who has increased political role. Per-

sonal attributes regarding gender and field of study, therefore, may affect the choices of media exposure differently. The objective of this research are to compare gender and field of study differences with media exposure to political news of students. 1200 samples were collected through multi-stage sampling from undergraduate students of autonomous universities, state universities and private universities in the Northeastern region, 400 for each type of university were gathered. Simple Random Sampling was first conducted according to university type and field of study, including Science and Technology, Health Science and Humanities and Social Sciences. Subsequently, Systematic Random Sampling was conducted according to the order of student roster of each faculty from the Office of Registration. Questionnaire was used as a research tool. Content validity of questionnaire was examined by 5 content experts. Cronbach's alpha was also applied in a pre-test stage to measure the reliability of the research instrument. The alpha coefficient for all items was 0.97. The results showed that students with different genders have different channels of media exposure to political news in general at a statistical significance level of 0.05, students studying in different fields are exposed to different political news, and have different channels of media exposure to political news at a statistical significance level of 0.05. The results will be an important information and foundation to drive and develop students to keep up with the political news and are ready to serve as citizens in a democratic society.

Keywords : media exposure/ political news/ gender/ field of study/ students

บทนำ

บริบทการนำเสนอข่าวและพฤติกรรมการบริโภคข่าวสารของสมาชิกในสังคมได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยสังคมได้เปลี่ยนผ่านจากบริบทที่สื่อดั้งเดิมมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมความคิดของสมาชิกในสังคม ซึ่งนักข่าวมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข่าวสาร สู่บริบทที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะสื่อใหม่ได้หลอมรวมบุคคลทั่วไปและนักวิชาชีพไว้ในกระบวนการนำเสนอข่าวสาร (Bergstrom & Belfrage, 2018)

สื่อที่เปิดกว้าง รวมทั้งการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตส่งผลให้นักศึกษาในยุคปัจจุบันมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงกว่าอดีต เพราะสามารถเข้าถึงข่าวสารด้านการเมืองและสื่อสารปฏิสัมพันธ์ประเด็นด้านการเมืองได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (ณัฐมน หมวกฉิม, 2564) อีกทั้งกลไกการทำงานของสื่อสังคมได้ส่งเสริมการเปิดรับข่าวสารโดยไม่ตั้งใจ ทำให้นักศึกษาที่สนใจการเมืองน้อยสามารถเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านกระดานข่าวสื่อสังคม อันเป็นผลจากการแบ่งปันข่าวสารของสมาชิกในเครือข่าย นอกจากนี้ “สื่อ” ยังเป็นแหล่งสารสนเทศสำคัญสำหรับบุคคลที่สนใจด้านการเมือง โดยเครื่องมือสืบค้นช่วยให้ผู้รับสารเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ข่าวสารจากสื่อจึงไม่เพียงเปิดโลกทัศน์ของผู้รับสาร แต่ยังขยายขอบเขตความรู้ในด้านต่างๆ รวมทั้งการเมือง อย่างไรก็ดี แม้สื่อใหม่จะมีข้อดีหลายประการ หากแต่การคัดกรองข่าวสารของสื่อสังคมได้ลดโอกาสในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างและหลากหลายทางความคิด เพราะกลไกการทำงานของสื่อจะเลือกแสดงผลข่าวสารตามความชอบ ประวัติการเข้าชมของบุคคล และสัญญาณทางสังคม เช่น การแนะนำข่าวสาร ปฏิกริยาตอบสนองทางอารมณ์ ซึ่งสมาชิกในเครือข่ายสังคมมักมีภูมิหลังที่คล้ายคลึงกัน (Ohme & Mothes, 2020) ส่งผลให้ผู้รับสารรับรู้แต่เพียงข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดและความเชื่อของตน จนเกิดเป็นวังวนข่าวสารในระบบปิด หรือห้องแห่งเสียง

สะท้อน (echo chambers) ที่อาจนำไปสู่การแบ่งขั้วทางการเมือง ดังนั้น ผู้รับสาร โดยเฉพาะนักศึกษาซึ่งมีวุฒิภาวะน้อย จึงต้องตระหนักถึงผลกระทบดังกล่าว เพื่อจะได้เปิดรับข่าวสารอย่างมีสติและรู้เท่าทันกลไกการทำงานของสื่อ

คุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ และการศึกษา มีผลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารแตกต่างกัน จรรยา มาศ พลอดแก้ว และจักรี ไชยพินิจ (2562) ระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศมีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา จุฬารัตน์ ศรารณวงษ์ และคณะ (2560) ระบุเพิ่มเติมว่าเพศที่ต่างกันส่งผลต่อการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน เช่นเดียวกับกลุ่มการเรียนรู้ ซึ่งพบว่านิสิตกลุ่มคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีการใช้สื่อสังคมมากกว่านิสิตกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์ เพราะนิสิตกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์จะเรียนหนัก มีการทำแล็บ และมีเวลาว่างน้อยกว่า โดยพบว่าผู้รับสารใช้สื่อสังคมเพื่อประโยชน์ในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะด้านเพศและระดับการศึกษากับการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสาร ทว่ายังไม่พบว่ามีการศึกษาความแตกต่างของกลุ่มการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา ซึ่งอาจส่งผลต่อความสนใจประเด็นข่าวสารแตกต่างกันตามศาสตร์ที่ศึกษา ขณะเดียวกันก็ยังไม่มีการศึกษาประเด็นดังกล่าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเลือกตั้งของประเทศ เพราะเป็นภูมิภาคที่มีจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมากที่สุด (เยี่ยมยุทธ สุทธิฉายา, 2562) ทำให้ขาดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการวิเคราะห์ผู้รับสารเพื่อส่งเสริมการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองให้นักศึกษา ซึ่งเป็นเยาวชนและอนาคตของชาติ

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษามีบทบาททางการเมืองมายาวนานเกือบ 5 ทศวรรษ นับตั้งแต่เหตุการณ์มหาวิปโยค 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 โดย “สื่อ” ได้กระตุ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นเดียวกับสถานการณ์ทางการเมือง

ในปัจจุบัน ที่นักศึกษามีบทบาททางการเมืองเพิ่มสูงขึ้น กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก เพื่อแสดงจุดยืนทางการเมืองของตน โดยมี “สื่อสังคม” เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียกร้องและระดมพลทางการเมือง การรวมตัวทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนปลดแอกได้ขยายขอบเขตจากกรุงเทพมหานครไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งนักศึกษามีการรวมตัวอย่างหนาแน่นผ่านกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มของนักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี อุบลราชธานี มหาสารคาม และนครราชสีมา ภายใต้ชื่อ #เยาวชนปลดแอก อีกทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุดในประเทศไทย โดยเฉลี่ย 11 ชั่วโมง 29 นาที/วัน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563) สัดส่วนการใช้สื่อที่เพิ่มสูงขึ้นจึงอาจส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารและพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษา เพราะการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Kruikemeier & Shehata, 2017) อย่างไรก็ตามแม้สื่อสังคมจะมีความสะดวกและรวดเร็วในการติดตามข่าวสาร หากแต่ยังมีข้อจำกัดด้านความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างอิสระ ทำให้ผู้รับสารบางรายนำเสนอข้อมูลที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือจงใจบิดเบือนข่าวสารเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือการไม่รู้เท่าทัน (นันทวิช เหล่าวิชยา, 2556) ด้วยเหตุนี้ ผู้รับสารจึงต้องตระหนักถึงข้อจำกัดดังกล่าวในการเปิดรับข่าวสาร เพื่อเสริมสร้าง “ภูมิรู้” ให้เท่าทันข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

การศึกษาความแตกต่างของเพศ กลุ่มการเรียนรู้ ที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสำคัญในการเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา ที่เพศและกลุ่มการเรียนรู้ส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา ผลการ

วิจัยครั้งนี้ไม่เพียงช่วยขยายองค์ความรู้ในประเด็นดังกล่าว แต่ยังเป็นสารสนเทศในการวิเคราะห์ผู้รับสารที่มีความแตกต่างด้านเพศและกลุ่มการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองให้สอดคล้องกับช่องทางและพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารของนักศึกษา อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยผลักดันและพัฒนาให้นักศึกษาให้เท่าทันข่าวสาร และมีความพร้อมที่จะทำหน้าที่พลเมืองในสังคมประชาธิปไตยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร (Media Exposure)

ปัจจุบันภูมิทัศน์สื่อได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการแตกกระจายของผู้เสพสื่อหรือผู้รับสาร (fragmented audiences) ที่เปิดรับข่าวสารจากช่องทางและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ส่งผลให้การศึกษาการเปิดรับข่าวสารมีความท้าทายมากยิ่งขึ้น (Shi & Nagler, 2020)

การเปิดรับข่าวสารมีความหมายที่แตกต่างตามทัศนะของนักวิชาการด้านการสื่อสาร โดย M. D. Slater (2004) ได้นิยามการเปิดรับข่าวสารไว้ว่า หมายถึง ขอบเขตที่ผู้รับสารเผชิญกับข่าวสารอย่างหนึ่งอย่างใด หรือการเผชิญกับสารที่นำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งอาจหมายถึง การเปิดรับข่าวสารด้วยสายตา หรือการได้ยิน นอกจากนี้ การเปิดรับข่าวสารยังหมายถึงโอกาสที่ผู้รับสารเปิด

รับข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ โดยสื่อหลากหลายประเภทมีบทบาทหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของผู้รับสารแตกต่างกัน เช่น การสร้างการมีส่วนร่วมหรือระดับความน่าเชื่อถือ (Qader & Zainuddin, 2011)

การวัดการเปิดรับข่าวสาร (Measurement of Media Exposure)

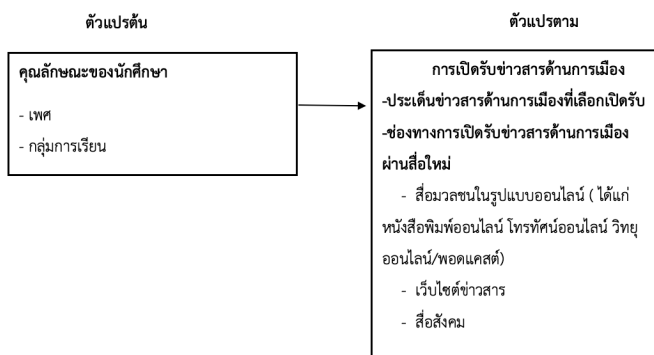
De Vreese & Neijens (2016) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดการเปิดรับข่าวสารในบริบทการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) การวัดโดยการรายงานตนเองของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การวัดแบบตั้งรับ และ 3) การวัดข้ามสื่อ

การวัดโดยการรายงานตนเองเป็นรูปแบบการวัดการเปิดรับข่าวสารที่ได้รับความนิยมมากที่สุด จุดเด่นของการรายงานตนเอง คือ ความชัดเจน ทั้งนี้เพราะสามารถแทรกข้อคำถามอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารไว้ในแบบสอบถาม เช่น คุณลักษณะส่วนบุคคล บริบทการสื่อสาร ทศนคติและความคิดเห็น หรือพฤติกรรม เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือพฤติกรรมด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม การรายงานตนเองยังมีข้อจำกัดด้านความเข้าใจข้อคำถามของผู้ตอบแบบสอบถาม เพราะการเก็บรวบรวมข้อมูลมักเป็นการสื่อสารทางเดียว

การวัดการเปิดรับข่าวสารโดยการรายงานตนเอง สามารถจำแนกการศึกษได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) ประเภทของการจดจำ (Type of recall) เช่น การจดจำได้เอง การจดจำโดยมีตัวช่วย หรือการจดจำจากสัญญาณการบอกเป็นนัย 2) กรอบเวลาในการเปิดรับข่าวสาร (Timeframe) เช่น การศึกษาในอดีต ปัจจุบัน รายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน 3) หน่วยในการสังเกตการณ์ (Unit of observation) ได้แก่ ประเภทของสื่อที่เปิดรับข่าวสาร เช่น สื่อมวลชน สื่อใหม่ ฯลฯ ประเภทของสาร เช่น ข่าว โฆษณา ละคร ฯลฯ และช่องทางการสื่อสารที่เฉพาะเจาะจง เช่น ไทยรัฐ New York Times ฯลฯ 4) ความคิดรวบยอดของ

การเปิดรับข่าวสาร (Conceptualization of exposure) เช่น ความถี่หรือระยะเวลาที่ใช้เปิดรับข่าวสาร วัตถุประสงค์หรือความตั้งใจในการเปิดรับข่าวสาร และการแพร่กระจายเชิงสังคม และ 5) สถานการณ์หรือสถานที่ที่แตกต่างกัน (Different situations /locations) โดยมุ่งศึกษาบริบทในการเปิดรับข่าวสาร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วัดการเปิดรับข่าวสารตามหน่วยในการสังเกตการณ์ (Unit of observation) โดยศึกษาจากประเภทของสื่อที่เปิดรับข่าวสาร เช่น สื่อมวลชน สื่อใหม่ ฯลฯ และศึกษาประเภทของสาร เช่น ข่าว ฯลฯ รวมถึงช่องทางการสื่อสารที่เฉพาะเจาะจง เช่น New York Times ฯลฯ (Dilliplane, Goldman & Mutz, 2012) การวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตการศึกษาการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองไว้เพียง 2 ด้าน ได้แก่ ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ และช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง เพราะใช้การวัดผลด้วยข้อคำถามแบบมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) เหมือนกัน โดยในด้านข่าวสารที่เลือกเปิดรับนั้น มุ่งศึกษาเฉพาะประเด็นข่าวด้านการเมือง ส่วนช่องทางการเปิดรับข่าวสารนั้นมุ่งศึกษาเฉพาะสื่อใหม่ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ โทรศัพท์มือถือออนไลน์ วิทียูออนไลน์/พอดแคสต์ เว็บไซต์ข่าวสาร และสื่อสังคม ที่มีบทบาทในสังคมเพิ่มสูงขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาอายุ 18-22 ปี ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมี 30 แห่ง ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 3 แห่ง มหาวิทยาลัยรัฐ จำนวน 19 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 8 แห่ง รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 276,497 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2563) ทั้งนี้ได้ใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (Yamane, 1967) จำแนกขนาดของนักศึกษามหาวิทยาลัยแต่ละประเภท ได้จำนวน 400 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% รวมเป็น 1,200 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ในลำดับแรกนั้นเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับสลากเลือกสถาบันการศึกษาที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยแต่ละประเภท และจำแนกนักศึกษาตามกลุ่มการเรียนรู้ที่เปิดสอน ได้แก่ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2561) โดยกลุ่มการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่มครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาและยังสะท้อนความสนใจที่แตกต่างกันตามศาสตร์การเรียนรู้ที่อาจส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสาร ในลำดับต่อมา เป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยกำหนดลำดับที่ตามบัญชีรายนามนักศึกษาจากงานทะเบียนวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย เมื่อได้รับแบบสอบถามออนไลน์คืนกลับมา ผู้วิจัยจะตรวจดูความเรียบร้อยและความครบถ้วนของแบบสอบถาม

แบบสอบถามใดที่ข้อมูลไม่ครบถ้วนจะตัดออก และสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบเพิ่มเติม จากนั้นจึงส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้นักศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนตามจำนวนที่ระบุไว้ ได้รับแบบสอบถามกลับมา 1,200 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของนักศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา เพื่อนำคำตอบจากการสัมภาษณ์ไปกำหนดประเด็นคำถามและตัวเลือกในแบบสอบถาม ทั้งนี้ได้สัมภาษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการเลือกตัวอย่างแบบรวมหรือผสมผสาน ระหว่างการเลือกตัวอย่างแบบก่อนหิมะ จากคำถาม “ใครเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง ?” และการเลือกตัวอย่างหลายกรณี โดยจำแนกผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 กลุ่มการเรียนรู้ ได้แก่ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มการเรียนรู้ละ 8 คน จำแนกเป็นชั้นปีละ 2 คน (ชายและหญิง) รวม 4 ชั้นปี เป็นจำนวน 24 คน จนกระทั่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์อิ่มตัว

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) คุณลักษณะของนักศึกษา 2) การเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา ซึ่งจำแนกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ และช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาจำนวน 5 ท่าน พิจารณา หลังจากนั้นจึงได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพ (ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC 0.8-1.0) และนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูล

จากนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย จำนวน 30 ชุด ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.97 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพเพียงพอสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาได้แบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงาน โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยไปยังอธิการบดีมหาวิทยาลัยต่างๆ
2. เมื่อได้รับการอนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง จึงประสานงานกับสำนักทะเบียนและอาจารย์ประจำกลุ่มการเรียนรู้ โดยใช้การสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปให้นักศึกษาผ่านทางอีเมลหรืออาจารย์ประจำกลุ่มการเรียนรู้ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านเพศ และกลุ่มการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบค่าที (Independent t-test) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) หรือ F-test และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Post Hoc)

ทั้งนี้งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2564 เลขที่โครงการ HE 6430896

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศ และกลุ่มการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านคุณลักษณะของนักศึกษา

การศึกษาคณลักษณะของนักศึกษานั้นได้เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ เพศ และกลุ่มการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีจำนวน 1,200 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) ด้านเพศ พบว่าเป็นเพศชายจำนวน 630 คน (ร้อยละ 52.5) และเป็นเพศหญิง จำนวน 570 คน (ร้อยละ 47.5) ด้านกลุ่มการเรียนรู้ พบว่านักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีจำนวนมากที่สุด 454 คน (ร้อยละ 37.9) รองลงมาคือ กลุ่มการเรียนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 398 คน (ร้อยละ 33.1) และกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 348 คน (ร้อยละ 29.0) ตามลำดับ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัย 3 ประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งมีสัดส่วน ร้อยละ 33.3 เท่ากัน

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา

การเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษาเป็นการศึกษาตัวแปรด้านเพศกับประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ และช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันเปิดรับประเด็นข่าวสาร

ด้านการเมืองในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองในภาพรวมแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เมื่อพิจารณาช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองเป็นรายข้อ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ เว็บไซต์ข่าวสารและความรู้ทางการเมือง กระดานข่าว/กระดานสนทนาของสื่อสังคม ทวิตเตอร์ของนักการเมือง/ผู้มีบทบาททางการเมือง อินสตาแกรมของนักการเมือง/ผู้มีบทบาททางการเมือง และคลับเฮาส์ โดยเพศหญิงเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านช่องทางดังกล่าวมากกว่าเพศชาย

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา

การเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษาเป็นการศึกษาตัวแปรด้านกลุ่มการเรียนรู้กับประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับและช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

3.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มการเรียนรู้กับประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเปิดรับประเด็นข่าวสารด้านการเมืองแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Post Hoc) พบว่า

นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองในภาพรวมแตกต่างกัน โดยกลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เปิดรับข่าวสารด้านการเมืองในภาพรวมมากกว่ากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดรับข่าวสารด้านการดำเนินงานของฝ่ายค้าน การประท้วง/การเรียกร้องทางการเมือง การเลือกตั้ง และความรู้ด้านการเมืองมากกว่ากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ในขณะเดียวกัน ก็พบว่านักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดรับข่าวสารด้านการดำเนินงานของฝ่ายค้าน การประท้วง/เรียกร้องทางการเมือง และการเลือกตั้งมากกว่ากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 มีเพียงการเปิดรับข่าวสารด้านความรู้ด้านการเมืองที่นักศึกษากลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดรับมากกว่ากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 1. จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติ One Way Analysis of Variance (ANOVA)

ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เปิดรับ	กลุ่มการเรียนรู้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	Sig
การดำเนินงานของรัฐบาล	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	4.05	1.04	0.286	0.751
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	4.03	0.98		
	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	397	3.99	1.07		
การดำเนินงานของฝ่ายค้าน	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	3.77	1.12	6.315	0.002* HUSO >ST* HUSO >HS**
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	3.67	1.10		
	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	397	3.96	1.07		
การประท้วง/การเรียกร้องทางการเมือง	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	4.30	0.88	9.032	0.000* HUSO >ST* HUSO >HS**
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	4.22	0.87		
	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	397	4.48	0.76		

ประเด็นข่าวสารด้าน	กลุ่มการเรียนรู้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	Sig
การเลือกตั้ง การเมืองที่เปิดรับ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	3.60	1.14	6.386	0.002*
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	3.56	1.14		HUSO >ST*
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	3.83	1.11		HUSO >HS**
ความรู้ด้านการเมือง	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	3.57	1.11	9.237	0.000*
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	3.57	1.16		HUSO >ST**
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	3.88	1.13		HUSO >SH**
ภาพรวม	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	3.97	0.73	7.542	0.001*
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	4.01	1.12		HUSO >ST*
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	4.03	0.78		HUSO >HS**

หมายเหตุ *. ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

HUSO หมายถึง กลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Humanities and Social Sciences)

ST หมายถึง กลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Sciences and Technology)

HS หมายถึง กลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สุขภาพ (Health Sciences)

3.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มการเรียนรู้กับช่องทางการเปิดรับ ข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้ที่แตกต่างกันมีช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Post Hoc) พบว่า

นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้ที่แตกต่างกันมีช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองในภาพรวมแตกต่างกัน โดยนักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองในภาพรวมมากกว่ากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และนักศึกษาในกลุ่มเรียนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองในภาพรวมมากกว่ากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ เฟซบุ๊กของนักการเมือง/ผู้มีบทบาททางการเมือง เพจการเมือง และคลับเฮ้าส์มากกว่ากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีเพียงการเปิดรับข่าวสารผ่านกระดานข่าว/กระดานสนทนาของสื่อสังคมที่นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดรับมากกว่ากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านกระดานข่าว/กระดานสนทนาของสื่อสังคมมากกว่ากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาระบุว่า นักศึกษากลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ เปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านวิทยุออนไลน์/พอดแคสต์มากกว่ากลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 2 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติ One Way Analysis of Variance (ANOVA)

ช่องทางการเปิดรับ ข่าวสารด้านการเมือง	กลุ่มการเรียนรู้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	Sig.
หนังสือพิมพ์ออนไลน์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	2.52	0.46	5.199	0.006* HUSO > HS*
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.40	0.47		
	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	397	2.64	0.47		
โทรทัศน์ออนไลน์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	2.49	0.43	2.868	0.057
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.40	0.42		
	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	397	2.56	0.42		
วิทยุออนไลน์/พอดแคสต์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	2.04	0.45	3.952	0.019* ST>HUSO* HS>HUSO*
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.04	0.44		
	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	397	1.91	0.41		
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	2.11	0.29	0.283	0.754

ช่องทางกาารเปิดรับ ข่าวสารด้านการเมือง	กลุ่มการเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	Sig.
เว็บไซต์ข่าวสารและให้ ความรู้ด้านการเมือง	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.05	0.29		
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	2.10	0.28		
สื่อสังคม : กระดาน ข่าว/กระดานสนทนา	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	3.03	0.10	6.587	0.001* HUSO >ST* HOSO >HS**
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.94	0.11		
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	3.22	0.11		
สื่อสังคม : เฟซบุ๊กของ นักการเมือง/ผู้มี บทบาททางการเมือง	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	2.53	0.30	3.534	0.029* HUSO >HS*
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.38	0.29		
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	2.55	0.30		
สื่อสังคม : ทวิตเตอร์ ของนักการเมือง/ผู้มี บทบาททางการเมือง	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	455	2.52	0.29	2.041	0.130
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.38	0.30		
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	2.48	0.30		
สื่อสังคม : อินสตาแกรมของ นักการเมือง/ผู้มี บทบาททางการเมือง	วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	455	2.31	0.33	1.126	0.325
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.20	0.33		
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	2.22	0.35		
สื่อสังคม : เพจ การเมือง	วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	455	2.69	0.17	4.496	0.011 HUSO >HS**
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.53	0.19		
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	2.79	0.19		
สื่อสังคม : คลับเฮาส์	วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	455	2.86	0.14	5.540	0.004 HUSO >HS**
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.72	0.15		
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	3.08	0.17		
ภาพรวม	วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	455	2.85	0.10	6.412	0.003 ST >HS* HUSO >HS**
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	348	2.61	0.11		
	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	397	2.89	0.11		

หมายเหตุ *, ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างด้านเพศกับช่องทางการเปิดรับ

ข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ นักศึกษาเพศหญิงเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ เว็บไซต์ข่าวสารและความรู้ทางด้านการเมือง กระดานข่าว/กระดานสนทนาของสื่อสังคม ทวิตเตอร์ ของนักการเมือง/ผู้มีบทบาททางการเมือง อินสตาแกรมของนักการเมือง/ผู้มีบทบาททางการเมือง และคลับเฮาส์ มากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ จิราพร รุจิวัฒนากร (2562) พบว่าเพศหญิงจะใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมทำกิจกรรมต่างๆ มากกว่าเพศชาย โดยเฉพาะกิจกรรมด้านการศึกษา (พรพรรณ จันทร์แดง, 2559) ส่งผลให้นักศึกษาเพศหญิงเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านสื่อสังคมและสื่อออนไลน์ มากกว่าเพศชาย

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาเพศหญิงเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมสูงกว่าเพศชาย ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า 1) สื่อสังคมกระตุ้นความสนใจ (Oeldorf-Hirsch & Sundar, 2015) และเปลี่ยนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อดั้งเดิมเป็นสื่อที่เข้าถึงและมีส่วนร่วมได้ง่าย (Choi, 2016) สื่อสังคมจึงช่วยส่งเสริมการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเพศหญิงให้เพิ่มสูงขึ้น 2) “แรงขับภายในจิตใจ” เป็นเหตุผลจูงใจในการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง (Benkler, 2006) โดยจำแนกเป็นความสนใจข่าวสารด้านการเมือง (Brundidge, 2010) และความต้องการข่าวสารด้านการเมือง (Jun, 2012) ซึ่งส่งผลให้บุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน และ 3) อิทธิพลกลุ่มและเครือข่ายทางสังคม ซึ่งพบว่าเป็นแหล่งข่าวสารที่สำคัญด้านการเมือง โดยนักศึกษาได้รับข่าวสารจากสมาชิกในครอบครัวและเพื่อน ผ่านการสื่อสารแบบเผชิญหน้า

หรือการสนทนาแบบมีสื่อกัน (Svenningsson, 2015) เพราะมีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลாதงการเมืองของบุคคล โดยสื่อจะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารผ่านผู้นำทางความคิดเห็นได้แก่ เพื่อนสนิท และบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีสถานภาพทางสังคมคล้ายคลึงกัน

นอกจากนี้ การแบ่งปันข่าวสารโดยกลุ่มเพื่อนในเครือข่ายสังคมออนไลน์ยังช่วยส่งเสริมการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองโดยไม่ตั้งใจ (Sunstein, 2007) โดยกลไกการทำงานของสื่อสังคมจะคัดเลือกและกลั่นกรองเนื้อหาสารมานำเสนอตามความสนใจของผู้รับสาร ประวัติการอ่านและการติดตามข่าวสาร กระแสความนิยม และการแบ่งปันข่าวสารโดยกลุ่มเพื่อนในเครือข่ายสังคมออนไลน์ Winter, Metzger & Flanagin (2016) ระบุว่าข่าวสารที่ถูกประเมินคุณค่าด้วยการรับรองทางสังคม (social endorsement) จะมีสถิติการอ่านสูง เพราะผู้รับสารคาดหวังผลจากคุณค่าของข่าวสารและความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับผู้รับสาร สอดคล้องกับ Ohme & Mothes (2020) ที่พบว่าสัญญาณทางสังคม (social cues) มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองและประเด็นสาธารณะ เพราะเพศหญิงให้ความสำคัญกับความเกี่ยวพันทางสังคมมากกว่าเพศชาย อิทธิพลกลุ่มหรือเครือข่ายทางสังคมบนโลกออนไลน์จึงเป็นตัวกำหนดและกำกับพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารของบุคคล (Thorson & Wells, 2015) ส่งผลให้เพศหญิง ซึ่งใช้สื่อสังคมมากกว่าเพศชาย มีโอกาสเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองมากกว่าเพศชาย

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มการเรียนรู้กับช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านช่องทางอื่นๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ กระดานข่าว/กระดานสนทนาของสื่อสังคม เฟซบุ๊กของนักการเมือง/ผู้มี

บทบาททางการเมือง เพจการเมือง และคลับเฮาส์ มากกว่านักศึกษากลุ่ม การเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีเพียงวิทยุออนไลน์/พอดแคสต์ที่นักศึกษาในกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและ วิทยาศาสตร์สุขภาพเปิดรับมากกว่ากลุ่มการเรียนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพราะบุคคลมีแนวโน้มจะเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ตามความสนใจ และความต้องการของตน สื่อที่หลากหลายจึงมีบทบาทหน้าที่ในการตอบสนอง ความต้องการของผู้รับสารแตกต่างกัน (Qader & Zainuddin, 2011) โดย ศาสตร์ด้านมนุษย์และสังคมต้องวิเคราะห์อย่างลุ่มลึกเกี่ยวกับประเด็นด้าน การเมือง ส่งผลให้นักศึกษาต้องค้นคว้าเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเองจากอินเทอร์เน็ต และสื่อสังคม ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ออนไลน์ กระดานข่าว/กระดานสนทนาของสื่อ สังคม เฟซบุ๊กของนักการเมือง/ผู้มีบทบาททางการเมือง เพจการเมือง อำนาจ ความสะดวกในการศึกษาค้นคว้ามากกว่าวิทยุออนไลน์/พอดแคสต์ ซึ่งเป็นเพียง สื่อเสียงที่สื่อสารได้ทิศทางเดียว จึงสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีกว่า (Cappe, 2009) อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้อัลบั้มเฮาส์จะเป็นสื่อเสียงเช่นเดียวกับ วิทยุออนไลน์/พอดแคสต์ แต่การเป็นสื่อสังคมได้เสริมสร้างการปฏิสัมพันธ์ผ่าน ช่องทางดังกล่าว ซึ่งสะท้อนบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีมาแต่อดีต นั่นคือ “การเล่า สู่กันฟัง” ซึ่งเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยไม่ต้องอาศัยทักษะการอ่าน ทำให้สาระที่ถ่ายทอดมีลักษณะเป็นความรู้ควบคู่ความบันเทิง อีกทั้งเสียงของ ผู้พูดยังสร้างความใกล้ชิด เสมือนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบเผชิญหน้า ทำให้สื่อดังกล่าวมีชีวิตชีวามากกว่าการสื่อสารที่ผู้รับสารต้องจดจ่ออยู่หน้าจอ (Radcliffe, 2021) จากเหตุผลดังกล่าว คลับเฮาส์จึงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยม ในกลุ่มนักศึกษามากกว่าวิทยุออนไลน์และพอดแคสต์

อย่างไรก็ดี แม้วีทียูออนไลน์/พอดแคสต์จะเป็นเพียงสื่อเสียง แต่มี ข้อดีด้านการส่งเสริมการทำงานหลากหลายอย่าง (multitasking) ขณะเปิดรับ

ข่าวสาร เพราะผู้รับสารไม่จำเป็นต้องจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ฟังอย่างตั้งใจ จึงสามารถเปิดรับข่าวสารพร้อมกับการทำกิจกรรมอื่นๆ (Vivian, 2001) ส่งผลให้นักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งเรียนหนักและมีเวลาว่างน้อย เปิดรับข่าวสารด้านการเมืองจากช่องทางดังกล่าวมากกว่านักศึกษาในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์ และคณะ, 2560) สื่อวิทยุออนไลน์/พอดแคสต์จึงเป็นช่องทางเปิดรับข่าวสารสำหรับผู้รับสารที่มีข้อจำกัดด้านเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความแตกต่างด้านเพศ กลุ่มการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษาในเชิงลึก
2. ควรศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านอื่นๆ เพิ่มเติมที่อาจส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา และขยายขอบเขตการศึกษาสู่ภูมิภาคอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. วิทยุออนไลน์/พอดแคสต์ยังมีคุณค่าในฐานะเครื่องมือสื่อสารประเด็นทางการเมือง เพราะมีฐานผู้รับสารเป็นนักศึกษาในกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ รัฐสภา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสถาบันพระปกเกล้า รวมทั้งสถาบันการศึกษา จึงควรใช้ช่องทางดังกล่าวในการสื่อสารกับผู้รับสาร เพื่อส่งเสริมการเท่าทันข่าวสารด้านการเมือง และพัฒนาตนเองสู่การเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้และมีส่วนร่วมในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. ความไม่สมดุลในการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองระหว่างเพศชายและหญิง และนักศึกษาในแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ส่งผลต่อการเสริมสร้าง “ภูมิรู้” เพื่อให้นักศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่าทันข่าวสารและมีส่วนร่วมทางการเมืองตามสิทธิและหน้าที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาจึงควรมีมาตรการส่งเสริมการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเพศชายและหญิงและนักศึกษาในแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ โดยเครือข่ายการสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่และแบ่งปันข่าวสารด้านการเมือง ส่งผลให้เกิดการเปิดรับข่าวสารทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมต่อประเด็นข่าวสารทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีงบประมาณ 2564

บรรณานุกรม

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2561). รายงานการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก http://info.mhesi.go.th/info/download.php?file_id=200910091749.xlsx&stat_id=109&id_member=
- จรรยา มาศ พลอดแก้ว และจักรี ไชยพินิจ. (2562). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ. สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2563, จาก http://www.mpm.ru.ac.th/Documents/Article_MPM18/35.pdf
- จิราพร รุจิวัฒนากร. (2562). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ. วารสารสาระคาม. 12(1), 64-81
- จุฑารัตน์ ศรารณวงศ์, จจร ฝ่ายเทศ, ดวงแก้ว เงินพูนทรัพย์ และวัลลภา จันทรดี. (2560). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารบรรณารักษศาสตร์ มศว. 10(2), 16-31.
- ณฐมน หมวกฉิม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษาชาวไทย. วารสารรัชต์ภาคย์. 15(38), 253-265.
- นันทวิช เหล่าวิเชียร. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ทางการเมืองทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พรพรรณ จันทร์แดง. (2559). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยพะเยา. วารสารมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. 4(2), 44-54.

เยี่ยมยุทธ สุทธิฉายา. (2562). อ่านปัจจัยเลือกตั้งอีสาน เพื่อไทยยังมา แต่รอบหน้าอาจไม่แน่. สืบค้น 25 มกราคม 2565, จาก

<https://prachatai.com/journal/2019/03/81761>

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.

(2563). สถาบันอุดมศึกษา. ค้นข้อมูล 25 พฤศจิกายน 2564,

จาก <http://www.mua.go.th/university-2.html>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). ผลสำรวจพฤติกรรม

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563 . สืบค้น 27 พฤศจิกายน

2563, จาก [https://www.etcha.or.th/th/NEWS/ETDA-Re](https://www.etcha.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2020.aspx)

[vealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2020.aspx](https://www.etcha.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2020.aspx)

Benkler, Y. (2006). The wealth of network: How social production transforms markets and freedom. New Haven, CT: Yale University Press.

Bergstrom, Annika. & Belfrage, Maria Jervelycke. (2018). News in social media: Incidental consumption and the role of opinion leaders. Digital Journalism, 6(5), 583-598.

Brundidge, J. (2010). Encountering difference in the contemporary public sphere: The contribution of the internet to the heterogeneity of political discussion networks. Journal of Communication, 60, 680-700.

Cappe, C., E. M. Rouiller & P. Barone (2009). Multisensory anatomical pathways. Hear Res. 258 (1-2): 28-36.

Choi, J. (2016). Why do people use news differently on SNSs? An

investigation of the role of motivations, media repertoires, and technology cluster on citizens' news-related activities. *Computers in Human Behavior*, 54, 249-256.

De Vreese, Claes H. & Neijens, Peter. (2016) Measuring Media Exposure in a Changing Communications Environment. *Communication Methods and Measures*, 10:2-3, 69-80.

Dilliplane, S., Goldman, S. K., & Mutz, D. C. (2012). Televised exposure to politics: New measures for a fragmented media environment. *American Journal of Political Science*, 57(1), 236-248.

Jun, Najin. (2012). Contribution of internet news use to reducing the influence of selective online exposure on political diversity. *Computer in Human Behavior*. 28(2012), 1450-1457.

Kruikemeier, S., & A. Shehata. (2017). News Media use and Political Engagement among Adolescents: An Analysis of Virtuous Circles Using Panel Data. *Political Communication*. 34 (2): 221-242.

Oeldorf-Hirsch, A., & Sundar, S. S. (2015). Posting, commenting, and tagging: Effects of sharing news stories on Facebook. *Computers in Human Behavior*, 44, 240-249.

Ohme, Jakob & Mothes, Cornelia (2020): What Affects First- and Second-Level Selective Exposure to Journalistic News? A Social Media Online Experiment, *Journalism Studies*, DOI: 10.1080/1461670X.2020.1735490

- Qader, I. K. A., & Zainuddin, Y. (2011). The influence of media exposure, safety and health concerns, and self-efficacy on environmental attitudes towards electronic green products. *Asian Academy of Management Journal*, 16(2), 167–186.
- Radcliffe, Damain. (2021). *Audio chatroom like Clubhouse have become the hot new media by tapping into the age-old appeal of the human voice*. Retrieved January 2, 2022, from https://www.researchgate.net/publication/349608005_Audio_chatrooms_like_Clubhouse_have_become_the_hot_new_media_by_tapping_into_the_age-old_appeal_of_the_human_voice
- Shi, Weijia & Nagler, Rebekah H. (2020). *Measurement of media exposure*. Retrieved March 26, 2022, from https://www.researchgate.net/publication/345737317_Measurement_of_Media_Exposure
- Slater, M. D. (2004). Operationalizing and analyzing exposure: The foundation of media effects research. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 81(1), 168–183.
- Sunstein, C. R. (2007). *Republic 2.0.com*. Princeton: Princeton University Press.
- Sveningsson, Malin. (2015). It's Only a Pastime, Really': Young People's Experiences of Social Media as a Source of News about Public Affairs. *Social Media + Society*. 1 (2): 1–11.

- Thorson, Kjerstin, & Chris Wells. (2015). How Gatekeeping Still Matters: Understanding Media Effects in an Era of Curated Flows.” In *Gatekeeping in Transition*, edited by Timothy P. Vos and Francois Heinderyckx, 25–44. New York: Routledge.
- Vivian, J. (2001). *The media of mass communication*. Boston: Allyn.
- Winter, S., M. J. Metzger, & A. J. Flanagin. (2016). Selective Use of News Cues: A Multiple-Motive Perspective on Information Selection in Social Media Environments. *Journal of Communication*. 66 (4): 669–693.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. 2nd ed. New York: Harper.